

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS UM SNJÓFLÓÐAVARNIR Á SELJALANDSSVÆÐI, ÍSAFIRÐI

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar byggingu snjóflóðavarna á Seljalandssvæði á Ísafirði, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Ísafjarðarbær.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Bygging snjóflóðaleiðigarðs á Seljalandsmúla ofan og utan við Seljalandshverfi í Ísafjarðarbæ, gerð snjóflóðakeila og breytingar á vegi að skíðasvæði á Seljalandsdal.

Markmið framkvæmdar: Að verja núverandi byggð í Seljalandshverfi fyrir snjóflóðum.

Frumathugun: Þann 11. febrúar 1999 tilkynnti Framkvæmdasýsla ríkisins framkvæmdina til Skipulagsstofnunar. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 19. febrúar 1999 í Lögbirtingablaðinu og Morgunblaðinu og 18. febrúar 1999 í vikublaðinu Vestra. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 19. febrúar til 26. mars 1999 á bæjarskrifstofum Ísafjarðarbæjar, í Þjóðarbókhöðunni og hjá Skipulagsstofnun í Reykjavík. Níu athugasemdir bárust á kynningartíma. Leitað var umsagnar Ísafjarðarbæjar, Náttúruverndar ríkisins, Byggðastofnunar, Landgræðslu ríkisins, Skógræktarfélags Ísafjarðar, Vegagerðarinnar, Veðurstofu Íslands og Þjóðminjasafns Íslands. Framkvæmdin var einnig kynnt Landssímanum, Náttúrufræðistofnun Íslands, Orkubúi Vestfjarða og Skógrækt ríkisins.

Gögn lögð fram við frumathugun:

Frummatsskýrsla: Snjóflóðavarnir á Seljalandssvæði, Ísafirði. Frummat á umhverfisáhrifum. Tæknipjónusta Vestfjarða ehf., febrúar 1999.

Önnur gögn: Ísafjörður; Seljaland. Assessment of snow avalanche hazard and preliminary design of protective measures. NGI and Hnit Ltd. April 1996.

Svör Framkvæmdasýslu ríkisins við umsögnum, athugasemdum og fyrirspurnum Skipulagsstofnunar, dags. 6. og 10. apríl 1999.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar **Ísafjarðarbæjar** með bréfi, dags. 16. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 22. mars 1999. Þar kemur fram að bæjarstjórn hafi staðfest umsögn umhverfisnefndar bæjarins þann 18. mars síðastliðinn. Þar segir m.a.:

„Megin umhverfisáhrif framkvæmdarinnar eru þríþætt:

Landslag og ásýnd: Mannvirkið breytir landslagi verulega svo og ásýnd þess. Mannvirkið lokar fyrir sýn milli norðurhlíðar Tungudals og Eyrarinnar og efri bæjarins að hluta eða öllu leyti.

Veðurfar og snjósöfnun: Miðað við reynslu af gördunum á Flateyri má ætla að mjög skjólgott útivistarsvæði myndist vestan (innan) garðsins. Miðað við sömu reynslu eru litlar líkur á snjósöfnun hlémegin (vestan) garðsins.

Byggingarland-öryggi: Hætta af snjóflóði á hugsanlegt byggingarsvæði skv. skipulagi á Tunguskeið verður úr sögunni. Öryggi íbúa við Selja- og Múlaland er “tryggt” með vörnunum nema í aftökum.

Það er álit umhverfisnefndar að í skýrslunni sé gerð nægjanleg grein fyrir umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar, hvort heldur litið er til lengri eða skemmri tíma. Það er ennfremur álit nefndarinnar að fyrirhugaðar mótvægisáðgerðir séu í hvívetna í takt við framkvæmdina og umhverfið.

Á uppdráttum er ekki gerð grein fyrir varnargirðingu (handriði) á brúnum brattrá klapparskeringa, en fullyrt af hönnuðum að þær verði settar upp. Nefndin bendir á að nauðsynlegt er að girða gönguleiðir af, bæði á garðinum og skeringarbrúnum, þar sem búast mætti við alvarlegum slysum, ef mönnum yrði fótaskortur.

Umhverfisnefnd lítur svo á að tillögu 2 um veg upp á Seljalandsdal sé hafnað sökum skorts á rannsóknum. Nefndin telur að skipulagsstjóri geti heimilað tillögu 2 jafnt og tillögu 1 en skilyrt þá heimild því að frekari rannsóknir leiði ekki í ljós að náttúrufari stafi umtalsverð hætta af framkvæmdinni, þar sem tillaga 2 hefur ýmsa kosti.“

Leitað var umsagnar **Náttúruverndar ríkisins** með bréfi, dags. 16. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 16. mars 1999. Þar vísar Náttúruvernd ríkisins m.a. til athugana á gróðri, fuglum og fornminjum á Seljalandsdal í viðauka 3 með frummatsskýrslu þar sem

„...er lögð áhersla á að framkvæmdaðilum sé gert að gæta ýrtruðu varúðar á því svæði þar sem hallamýrin er og að ekki verði farið með tæki um mýrina utan framkvæmdasvæðis til þess að spilla ekki vatnsrennsli um hana. Þá er bent á að umhverfi Seljalandsár er bæði fallett og fjölbreytt og þarf að gæta

sérstakrar varúðar í allri umgengni um þann hluta þess sem eiginlegt framkvæmdasvæði nær ekki til. Þar sem ekki verði komist hjá því að raska farveginum verði frágangur á þann hátt að hann falli eðlilega að landslaginu og að náttúrulegt gróðurhverfi geti myndast á ný í líkingu við það sem er ofar í óröskuðum farvegi.

Náttúruvernd ríkisins tekur undir ofangreindar ábendingar. Stofnunin leggur áherslu á að þess verði gætt að hlífa mýrinni við raski eins og kostur er, sem og öðru grónu landi á framkvæmdasvæðinu.

Dýralíf

[...] Náttúruvernd ríkisins telur mikilvægt að fuglalífi í grennd við framkvæmdasvæðið verði raskað sem minnst. Raski á grónu landi og mýrarflákum verði haldið í lágmarki til að draga úr neikvæðum áhrifum á fuglalíf eins og áformað er samkvæmt frummatsskýrslu.

Val á vegstæði

[...] Samkvæmt skýrslunni er fyrri kosturinn, svokallaður Múlavegur, valinn. Náttúruvernd ríkisins styður það val á vegstæði en leggur áherslu á að vandað verði vel til frágangs vegna vegalagningarinnar og að við uppgræðslu á vegköntum verði tekið mið af þeim gróðri sem vex við vegstæðið. Jafnframt verði sá hluti vegarins sem verður aflagður jafnaður út og græddur upp.

Vatnafar

Í frummatsskýrslu er bent á að utan árinna og ofan skíðavegar er nokkur jarðraki sem kemur undan skriðunum í fjallshlíðinni og að neðantil á svæðinu eru mýrarflákar sem koma til með að raskast að einhverju leyti. Fyrirhugaður vegur myndi þurrka upp hlíðina á stórum kafla ef ekkert yrði að gert.

[...]Í skýrslunni eru nefndir tveir möguleikar til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á vatnafar svæðisins. Ekki er tekin afstaða til mögulegra aðgerða en fram kemur að tekið verði tillit til þeirra í endanlegri hönnun vegarins.

Náttúruvernd ríkisins telur erfitt að meta áhrif vegalagningarinnar á vatnafar svæðisins þar sem ekki hefur verið ákveðið til hvaða mótvægisáðgerða eigi að grípa til að draga úr uppþurrkun í hlíðinni og þar með breytingar á gróðri. Stofnunin telur því að upplýsingum í frummatsskýrslu hvað varðar þetta atriði sé ábótavant og að ekki sé gerð fullnægjandi grein fyrir áhrifum framkvæmdarinnar á vatnafar svæðisins. [...]

Náttúruminjar

Í frummatsskýrslu kemur fram að ætla megi að framkvæmdasvæði leiðigarðsins lendi rétt á eða við mörk svæðis nr. 315 á Náttúruminjaskrá, Botn í Súgandafirði, Seljalandsdalur og Tungudalur. Framkvæmdir við veg upp á Seljalandsdal verða hins vegar innan svæðisins. Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að tekið verði tillit til þess við fyrirhugaða vegalagningu að framkvæmdin er innan svæðis sem er á Náttúruminjaskrá og að þess verði gætt að raska svæðinu sem allra minnst.

Veðurfar og snjósöfnun

Í frummatsskýrslu segir m.a. að farið verði út í aðgerðir til þess að koma í veg fyrir óæskilega snjósöfnun sé þess þörf. Ekki kemur fram í skýrslunni um hvers konar aðgerðir gæti verið að ræða.

Náttúruvernd ríkisins telur að eðlilegt hefði verið að í frummatsskýrslunni kæmi fram um hvers konar aðgerðir gæti verið að ræða og jafnframt hvaða umhverfisáhrif slíkar aðgerðir gætu haft í för með sér. Stofnunin gerir sér grein fyrir að ekki verður ljóst fyrr en garðurinn hefur verið byggður hvaða áhrif hann mun hafa á snjósöfnun en telur mikilvægt að við mat á umhverfisáhrifum framkvæmda sé gerð eins ítarleg grein fyrir umhverfisáhrifum og mót-vægisáðgerðum og mögulegt er.

Uppgræðsla/frágangur vegna jarðrasks

[...] Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að við frágang á framkvæmdasvæðinu verði ekki sáð plöntutegundum sem skera sig úr umhverfinu. Stofnunin telur mikilvægt að við uppgræðslu á framkvæmdasvæðinu verði tekið mið af grenndargróðri og styður hugmyndir um að reynt verði að skapa aðstæður fyrir landnám náttúrulegs gróðurs eins og kostur er. Mikilvægt er að lífrænn jarðvegur verði settur til hliðar og notaður við frágang svæðisins eins og fyrirhugað er. Þá leggur stofnunin áherslu á að til að tryggja viðhald mýra og fjölbreytileika á svæðinu verði trjám ekki plantað í mýrasvæðin.

Að öðru leyti gerir Náttúruvernd ríkisins ekki athugasemdir við framkvæmdina með þeim skilyrðum að jarðraski verði haldið í lágmarki og að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Vestfjörðum um framkvæmdina, þ.m.t. efnistöku, og frágang vegna hennar.“

Leitað var umsagnar **Byggðastofnunar** með bréfi, dags. 19. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 23. mars 1999. Þar segir m.a.:

„Við mat á þjóðfélagslegri hagkvæmni er ekki alltaf hægt að verðleggja alla þætti sem áhrif hafa. Við mat á valkostum í snjóflóðavörnum verður t.d. að taka inn fleiri þætti en beinan kostnað af byggingu mannvirkja og beinan kostnað við brottflutning íbúa af snjóflóðasvæðunum. Flestir þeir staðir sem eru í hættu vegna snjóflóða hafa orðið fyrir mikilli búseturöskun á undanförunum árum, og verður því að teljast mikilvægt að búa sem best að þeim íbúum sem eftir eru til að stemma stigu við frekari brottflutningi. Þættir sem hafa áhrif á búsetu fólks eru m.a. náttúrulegt umhverfi (veðrátta, umhverfi laust við hávaða og mengun, útsýni, aðgangur að ósnortinni náttúru), félagslegt umhverfi (atvinna, efnahagslegt, félagslegt og líkamlegt öryggi, framboð á góðu, vel staðsettu og hagkvæmu húsnæði) og samgöngur (öruggar og þægilegar samgöngur innanbæjar og við aðra landshluta).

Í ljósi þessa er mikilvægt að meta það hlutverk varnargarðanna að koma í veg fyrir röskun á íbúðar-, atvinnu- og samgöngumannvirkjum og stuðla að auknu öryggi fólks og fjárfestinga. Brottflutningur fólks af snjóflóðasvæðum skapar röskun á högum fólks og öryggi, sem getur stuðlað að brottflutningi fólks úr byggðarlaginu. Þetta getur því leitt til kostnaðar fyrir byggðarlagið, sem ekki kemur fram í beinum kostnaðarreikningum. Nauðsynlegt er að gera grein fyrir þessum þætti við kostnaðarreikninga umhverfismatsins (s. 20).

Í umræddu umhverfismati eru umhverfislegum og félagslegum þáttum að öðru leyti gerð góð skil og gerir Byggdastofnun því ekki frekari athugasemdir við matið.“

Leitað var umsagnar **Landgræðslu ríkisins** með bréfi, dags. 16. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 19. febrúar 1999. Þar segir m.a.:

„Landgræðsla ríkisins sér ekki ástæðu til að gera athugasemdir við fyrirhugaða framkvæmd eins og henni er lýst í matsskýrslu en bendir á að halda þurfi landskemmdum í lágmarki m.a. vegna hættu á jarðvegsrofi af vatnsrennsli.“

Óskað er eftir samráði, við Landgræðsluna, við val á aðferðum og tegundum við uppgræðslu þess jarðrasks sem verða mun og bent á að ekki er unnt að meta endanlegan árangur af sáningum fyrr en að 2-3 árum liðnum frá því sáning á sér stað. Þetta þarf að hafa í huga við samninga við væntanlegan verktaka.

Leitað var umsagnar **Skógræktarfélags Ísafjarðar** með bréfi, dags. 16. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 13. mars 1999. Þar segir m.a.:

„Skógræktarfélagið er með samning um stórt landsvæði til skógræktar á því svæði sem garðurinn er áætlaður. Búið er að planta í það að mestu leyti. Samkvæmt því grófa korti sem við höfum fengið gæti verið um 5 ha að ræða, sem garðurinn og efnistökusvæðið eyðuleggur af mjög góðu skógræktarlandi sem Skógræktarfélagið hefur nú þegar. Álíka gott svæði ofar, sem skemmist er líkleg mun stærra. [...] Samkvæmt skýrslunni er ekki gert ráð fyrir að planta í skeringsvæðið utan við garðinn og er þeirri fyrirætlun mótmælt harðlega ef rétt er. [...] Lagt er til að plantað verði í allt hið raskaða svæði ekki síst skeringsvæðið, það gildir bæði um það svæði sem félagið hefur og svæðið ofar.“

Leitað var umsagnar **Vegagerðarinnar** með bréfi, dags. 16. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 13. mars 1999. Þar segir m.a.:

„Hér er einkum fjallað um veginn Seljalandsdalsveg en hann er landsvegur nr. 637. Í skýrslunni er valin lagfæring á veginum á sem næst núverandi stað og er ekkert við því að segja. Rétt þykir engu að síðar að fjalla stuttlega um samanburðinn. Fyrst skal tekið fram að þeir uppdrættir sem undirritaður hafði undir höndum þegar minnisblað var ritað 14.12.98 voru ekki með sömu veglínunum og eru sýndir á uppdráttum í skýrslunni.

[...] Það sem er aðalatriðið um þessa línu varðandi náttúruspjöll eru landslagsspjöllin, skering í hlíðina, en ekki gróður nema sem hluti af landslagi og því síður breytingar á vatnafari.

Um leið 1 um Seljalandsmúla verður hér gerð breytingartillaga. Að leggja veg með 12% lengdarhalla er neyðarúrræði, sérstaklega er líklegt að erfiðleikar skapist í hálfu. Þó að núverandi Seljalandsdalvegur sé það brattur er rétt að lengja þá brekku sem minnst. Í nánd við skíðalyftuna er líklegt að bílum sé lagt og fólk stoppi, mikill bratti á þessu svæði er því líklegur til að valda vandræðum. Þegar komið er upp á brúnina nærri stöð 1000 er því rétt að beygja í þá veru sem sýnt er á meðfylgjandi ljósriti, við það verður mesti halli fyrir ofan brúnina nærri 6%. Þegar minnisblað var ritað 14.12.98 lá fyrir lína af þessum toga sem raunar var ekki alveg fullgerð á þeim tíma.“

Leitað var umsagnar **Veðurstofu Íslands** með bréfi, dags. 18. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 29. mars 1999. Þar segir m.a.:

„Í skýrslunni er tekið á þeim umhverfisáhrifum sem framkvæmdir kunna að hafa áhrif á. Veðurstofan telur skýrsluna fullnægjandi og gerir engar efnislegar athugasemdir við hana.“

Leitað var umsagnar **Þjóðminjasafns Íslands** með bréfi, dags. 16. febrúar 1999 og barst umsögn með bréfi, dags. 12. mars 1999. Þar segir m.a. að könnun Ragnars Edvardssonar fornleifafræðings og áformaðar mótvægisáðgerðir séu fullnægjandi.

„Fornleifaeftirlit vegna rústar nr. 1 á korti (sjá k. 3.5. um fornleifar) er nauðsynlegt meðan á framkvæmdum við hana stendur. Finnist áður ókunnar fornleifar ber að gera Þjóðminjasafninu viðvart svo fljótt sem unnt er og stöðva framkvæmd uns fenginn er úrskurður fornleifanefndar um hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum sbr. 20. gr. þjml. nr. 88/1989. Þessi grein á almennt við um allar framkvæmdir.

Mógrafirnar nr. 3 á korti mega að mati Þjóðminjavörslunnar víkja fyrir svo nauðsynlegum framkvæmdum. Þær hafa verið skráðar og að sögn Ragnars eru þær ekki heillegar. En til þess að spilla fornminjum þarf þó leyfi fornleifanefndar sbr. 17. gr. þjml. og hefur safnið með bréfi í dag óskað eftir því skv. 67. gr. rg. nr. 334 um Þjóðminjavörslu. Fyrr en samþykki fornleifanefndar liggur fyrir er óheimilt að raska mógröfunum.“

3. ATHUGASEMDIR

Athugasemd barst frá **Magna Ö. Guðmundssyni og Svanhildi Þórðardóttur**, dags. í annarri viku Góu 1999. Mótmælt er framkvæmd af þeirri stærðargráðu sem hér um ræðir vegna mikilla áhrifa á nánasta umhverfi, umbyltingu jarðvegs, gróðurrasks, sjónrænna breytinga og að leggja verði niður eitt af elstu byggðu bólum í firðinum. Bent er m.a. á að í 800 ára byggðasögu Seljalandsbæjar séu engar heimildir um snjóflóð af þeirri stærðargráðu sem gert er ráð fyrir í snjóflóðahættumati. Endurkomutími flóða af þeirri stærðargráðu sé ótrúlega langur eða 5000 ár. Ekki komi fram að heimiluð verði frekari nýting lóða í Seljalandshverfi þó garðurinn verði byggður. Lagt er til að garðurinn verði stytur um 100-200 m. Bent er á að í snjóflóðahrinum sem gengu yfir 1994 –1995 og í vetur hafi ekkert snjóflóð fallið frá þeim upptakasvæðum snjóflóða sem garðinum er ætlað að beina frá byggð, fyrir utan smá spýju sem féll niður að Skíðavegi 5. apríl 1994.

Athugasemd barst frá **Jóhönnu Oddsdóttur**, dags. 21. mars 1999. Þar er fjallað um fyrirhugaða veglagningu upp á Seljalandsdal. Endurbyggja beri veginn upp Seljalandsmúlann þar sem hann mun hafa minna jarðrask í för með sér en vegur um hlíðina í Tungudal sem hefði óbæt看leg náttúruspjöll og yrði til mikilla lýta.

Athugasemd barst frá **Tryggva Sigtryggssyni og Guðrúnu Á. Stefánsdóttur**, dags. 22. mars 1999. Þar er fjallað um fyrirhugaða veglagningu upp á Seljalandsdal. Bent er á að Tungudalur sé aðal útivistarsvæði Ísfirðinga. Vegur upp úr Tungudal hefði í för með sér mikið jarðrask, sjónmengun og væru áhrif vegarins á vatnsmiðlun niður hlíðina óljós. Hávaði og ryk frá umferð hefði veruleg áhrif á sumarbústaðaeigendur

sem ekki hefur verið kynnt framkvæmdin sérstaklega. Gamla vegstæðið upp á Seljalandsdal eigi frekar að nýta því vegur úr Tungudal yrði alvarlegt umhverfisslys.

Athugasemdir bárust frá **Skógræktarfélagi Ísafjarðar og frá Magdalenu Sigurðardóttur** og eru þær samhljóða, dags. 24. mars 1999. Þar er bent á að leiðigarðurinn fari yfir hluta af samningsbundnu svæði, fyrir ræktun landgræðsluskóga. Bent er á að semja þurfi um breytingar á þeim samningi. Þá er fjallað um veglagningu upp á Seljalandsdal. Hafnað er þeirri hugmynd að leggja veginn upp úr Tungudal á þeim forsendum að hann valdi varanlegum spjöllum á gróðri og umhverfi, hafi áhrif á vatnsmiðlun í brekkunni og skapi hættu á gróðureyðingu.

Athugasemd barst frá **Félagi skógarbúa í Tunguskógi**, dags. 25. mars 1999. Þar er beint þeim eindregnu tilmælum til bæjaryfirvalda að falla frá hugmynd um veg úr Tungudal þvert yfir skógarhlíðina upp á Seljalandsdal. Með þeirri veglagningu væru unnin mikil náttúruspjöll á útivistarsvæði Ísfirðinga.

Athugasemd barst frá **Skógræktarfélagi Íslands**, dags. 26. mars 1999. Þar segir m.a.:

„1. Í fyrsta lagi er rétt að benda á þinglýstan samstarfssamning Skógræktarfélags Íslands, Skógræktarfélags Ísafjarðar og Ísafjarðarkaupstaðar. Samningurinn gildir til 75 ára frá undirritun og er þinglýst kvöð á landinu. (sjá afrit).

2. Undanfarin ár hefur verið unnið að Landgræðsluskógaverkefni á svæðinu og Skógræktarfélag Ísafjarðar ásamt íbúum bæjarins unnið hörðum höndum að uppgræðslu.

3. Samkvæmt upplýsingum og gögnum frá Skipulagsstofnun eru aðgerðir sem fyrirhugaðar eru á Ísafirði innan svæða, sem samningsbundin eru.

4. Í ljósi þess áskilja skógræktarfélögin sér þann rétt að þau séu á hverjum tíma upplýst um stöðu og framgang mála svo og að haft sé samráð við ákvarðanatöku.

5. Jafnframt vilja félögin að tekið verði fullt tillit til ábendinga um útlit og legu fyrirhugaðra garða þannig að sem minnst þurfi að raska trjágróðri sem þegar er farinn að vaxa úr grasi. Einnig að haft verði samráð við félögin varðandi hugsanlegan flutning trjáplantna.

6. Þá áskilur Skógræktarfélag Ísafjarðar sér allan rétt á skaðabótum fyrir þann trjágróður sem verður að víkja nema annað komi til.

7. Ennfremur hafa skógræktarfélögin verulega reynslu af uppgræðslu og óska eftir því, að fá að hafa full áhrif á þá uppgræðslu sem nauðsynlegt er að fylgi í kjölfar þeirra garða sem fyrirhugaðir eru.“

Athugasemd barst frá **Sigmundi Annassyni, Eiríki Kristóferssyni, Álfhildi Jónsdóttur, Sigríði Sigþórsdóttur og Halldóri Sveinbjörnssyni**, íbúum við Seljaland, dags. 26. mars 1999. Þar er einkum fjallað um atriði er lúta að öryggi íbúa við Seljaland eftir að leiðigarðurinn er kominn. Bent er á að ekki hafi verið tekið tillit til kostnaðar m.a. vegna viðhalds leiðigarðsins og eftirlits með gróðri, vatnsrofi, snjóhengjum, óþægindum o.fl. Fyrirhugaður leiðigarður muni hafa í för með sér eignaupptöku.

Fara þeir þess á leit að hús þeirra veri keypt upp, hvort sem umræddur garður verður gerður eða ekki þar sem þeir standi uppi með afar verðlítill eða verðlaus og óseljanleg hús. Áskilja þeir sér allan rétt í málinu.

Athugasemd barst frá **Ásthildi Cesil Þórðardóttur**, ódagsett en móttækin 26. mars 1999. Athugasemdin er samhljóða athugasemd frá Magna Ö. Guðmundssyni og Svanhildi Þórðardóttur og vísast til hennar hér að framan.

4. UMHVERFISÁHRIF SNJÓFLÓÐAVARNA Á SELJALANDSSVÆÐI, ÍSAFIRÐI

4.1 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Í frummatsskýrslu eru kynntar framkvæmdir við fyrsta áfanga snjóflóðavarna af sex í Skutulsfirði, að Hnífsdal meðtöldum. Þessum áfanga er ætlað að verja núverandi byggð í Seljalandshverfi. Framkvæmdin er byggð á mati Veðurstofu Íslands á þörf fyrir snjóflóðavarnarvirki á Íslandi sem unnið var fyrir umhverfissráðuneytið og sveitarstjórnir á snjóflóðahættusvæðum í október 1996. Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist sumarið 1999 og frágangi ljúki árið 2001. Framkvæmdaraðili er Ísafjarðarbær.

4.1.1 Varnarvirki

Í frummatsskýrslu er kynnt bygging leiðigarðs er liggur frá Seljalandsbænum upp Seljalandsmúlann, yfir Seljalandsdalsveg skammt ofan fjölbýlishúsa ofan Múlalands og uppundir bílastæði við Skíðheima. Gert er ráð fyrir að garðurinn verði um 13,5 m hár efst en um 16 m hár frá miðju hans niður að Seljalandsbæ. Gert er ráð fyrir allt að 5 – 6 m djúpri, 50 - 120 m breiðri skeringu fjallsmegin vegna efnistöku og rásar fyrir snjóflóð. Lausu efni ofan á bergi verður rutt til hliðar og bergið sprengt til notkunar í garðinn en lausa efninu jafnað yfir í lokin til að auðvelda frágang og uppgræðslu. Gert er ráð fyrir að garðurinn verði 3 m breiður í toppinn, bratti fláa fjallsmegin allt að 1:1,3 og niður í 1:3 þeim megin sem snýr að byggðinni í Seljalandshverfi. Heildarlengd garðsins verður um 700 m.

Fjallsmegin garðsins, ofan Seljalandsdalsvegar, er gert ráð fyrir að byggja níu snjóflóðakeilur úr samskonar efni og verður í garðinum, með halla 1:1,5 allan hringinn.

Stærð athafnasvæðisins í heild er um 12 ha.

4.1.2 Vegagerð

Samkvæmt frummatsskýrslu fer leiðigarðurinn á tveimur stöðum yfir Seljalandsdalsveg. Kannar hafa verið tvær leiðir til lausnar samgöngum upp á skíðasvæðið á Seljalandsdal, að endurbyggja Seljalandsdalsveg eða leggja nýjan veg upp úr Tungudal.

Framkvæmdaraðili hefur valið þá leið að endurbyggja Seljalandsdalsveg yfir skeringarsvæðið við leiðigarðinn rétt neðan við fyrirhugaðar snjóflóðakeilur og leggja stálrör, er rúmar tvær akreinar, í gegnum leiðigarðinn. Kostnaður við báðar leiðir er svipaður. Seljalandsdalsvegur fellur vel að gildandi skipulagi, verður væntanlega snjóléttari, minna áberandi í landslagi og veldur minni spjöllum á gróðri. Upplýsingar um gróður og dýralíf á vegstæði upp úr Tungudal eru takmarkaðar.

Ofan garðsins verður Seljalandsdalsvegur byggður upp í núverandi vegstæði nema á um 400 m kafla þar sem um nýtt vegstæði verður að ræða. Heildarlengd vegar sem þarf að endurbyggja er um 1400 m og hallinn á honum víðast 10-12%. Vegur úr Tungudal yrði um 1700 m langur með 8-9% halla og lægi frá skíðasvæðinu í Tungudal utan í mjög brattri og kjarrivaxinni hlíð Háubrunar, yfir Buná og inn á núverandi veg nokkru neðan við skíðalyftuna á Seljalandsdal.

Vegagerðin gerir tillögu um breytingu á legu Seljalandsdalsvegar til að draga úr lengdarhalla sem verði of mikill á löngum kafla. Breytingin felst í því að þegar komið er upp á brúnina nærri stöð 1000 verði tekin beygja til norðurs og aftur til vesturs. Mesti halli ofan brúnarinnar verði við það um 6%. Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins er fallist á tillögu Vegagerðarinnar.

4.1.3 Efnistaka í varnarvirki og vegagerð

Samkvæmt frummatsskýrslu verður heildar efnisþörf í varnarvirkin um 370.000 m³. Gert er ráð fyrir að efni verði tekið úr skeringu fjallsmegin við garðinn, að mestu berg. Verður skeringin 50 til 120 m breið og dýpi allt að 5-6 m.

Úr skeringum á vegstæði Seljalandsdalsvegar komi um 21.000 m³. Af því efni fari um 8.000 m³ í fyllingar í veg og 13.000 m³ verður ekið í leiðigarðinn. Efni í jöfnunarlag og slitlag verður fengið úr opnum námum.

Efni í nýjan veg upp úr Tungudal fengist úr skeringum, sem yrðu um 43.000 m³ en þörf á efni í fyllingar er um 34.000 m³. Umframefni yrði notað í vegfláa og bílastæði.

4.1.4 Hönnunarforsendur

Samkvæmt frummatsskýrslu var við hönnun leiðigarðsins miðað við 2 m flóðhæð sem komi á 2 metra snjódýpt á jörðu, þá var miðað við 5000 ára endurkomutíma og dánarlíkur 0,2 af 10.000 á ári. Gert er ráð fyrir að Seljalandsbærinn verði fluttur vegna þess að hann lendir í snjóflóðafarvegi meðfram garðinum. Ef breyta ætti legu leiðigarðsins til að verja Seljalandsbæinn yrði kostnaður við það töluvert hærri en brunabótamat húsanna.

Samkvæmt frummatsskýrslu liggja ekki fyrir upplýsingar um hve oft hefur þurft að rýma á svæðinu en það hefur verið gert nokkrum sinnum á undanförunum árum, oftast hefur þó einungis þurft að rýma Seljalandsbæinn og Brúarnesti.

4.1.5 Aðrir kostir vegna snjóflóðahættu á Seljalandsdalsvegum

Samkvæmt frummatsskýrslu voru á undirbúningstíma framkvæmdarinnar bornir saman þrír kostir: að gera leiðigarð úr jarðvegi, byggja plóglaga leiðigarð ofan fjölbýlishúsa og reisa upptakastöðvirki. Kostnaður við gerð leiðigarðsins er áætlaður 320 milljónir króna, við plóglaga leiðigarð 440 milljónir króna og upptakastöðvirki um 480 milljónir króna. Til samanburðar er heildarverðmæti húsa sem nú eru á svæðinu talið vera um 320 milljónir króna samkvæmt fasteignamati. Að auki er virði gatnamannvirkja og lagnakerfis áætlað um 36 milljónir króna. Félagslegar íbúðir, samkvæmt reglum Húsnæðisstofnunar, hækka virði fasteigna úr 320 milljónum í um 362 milljónir króna. Samkvæmt frummatsskýrslu er fjárhagslegur ávinningur af því að kaupa upp öll hús á hættusvæðinu minni og ekki í anda laga um varnir gegn snjóflóðum. Sá kostur að rýma hús eins og nú er gert er ekki talin raunhæf framtíðarlausn. Niðurstaða framkvæmdaraðila, samkvæmt tillögum hönnuða, var því sú að byggja leiðigarð sem beini snjóflóðum úr Seljalandsdalsvegum til austurs framhjá byggð í Seljalandsdalsvegum.

4.2 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

4.2.1 Landnotkun

Svæðið þar sem varnarvirkin og vegur upp á Seljalandsdal eru fyrirhuguð er skilgreint sem opið svæði í Aðalskipulagi Ísafjarðar 1989-2009. Á svæðinu eru nú háspennulínur, jarðstrengir og vatnslagnir auk Seljalandsdalsvegjar. Breytingar á Aðalskipulagi Ísafjarðar 1989-2009 standa nú yfir sbr. 1. mgr. 21. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1993 þar sem það svæði sem fer undir varnarvirki, þ.e. leiðigarð, keilur og snjóflóðafarveg, verður afmarkað á aðalskipulagsupprætti og staðsetningu vegjar að skíðasvæðinu á Seljalandsdal breytt. Einnig hefur skipulagsstjóri ríkisins mælt með því að landnotkun verði breytt þannig að ekki verði gert ráð fyrir byggingarsvæði á fyrirhugaðri landfyllingu austan Tunguár en leiðigarðurinn beinir snjóflóðum í átt að þessu svæði. Leiðigarðurinn liggur fast að skipulögðu íbúðarsvæði og kemur til með að ná inn á lóð Seljalandsbæjarins. Vegstæðið í Tungudal er á svæði sem er skilgreint í aðalskipulaginu sem opið svæði en þar eru engin mannvirki.

Í Seljalandshverfi hafa þegar verið byggð tvö fjölbýlishús og fimm einbýlishús, auk þess sem nokkur eldri hús standa í útjaðri hverfisins. Ekki er í gildi hættumat fyrir byggðina. Samkvæmt rýmingaráætlun fyrir Ísafjörð, frá júlí 1997, skiptist Seljalandshverfi og næsta nágrenni í fjóra rýmingarreiti. Seljalandsbærinn og söluskálinn Brúarnesti eru í reit á I. stigi rýmingaráætlunar sem miðast við þekkt snjóflóð og að þar geti skapast hættu við hóflega snjósöfnun. Múlaland 12 og 14 og Seljaland 7, 9, 15, 16 og 21 eru í reit á II. stigi rýmingaráætlunar sem miðast að mestu við þekkt snjóflóð eins og þau ná lengst og önnur svæði sem talin eru sambærileg. Á þessum reit skapast hættu við mikla snjósöfnun á upptakasvæðum. Skilgreining á III. stigi rýmingaráætlunar er „reitir þar sem mjög stór snjóflóð, svonefnd aftakaflóð, eru hugsanleg við verstu aðstæður“.

Samkvæmt frummatsskýrslu er gert ráð fyrir að Seljalandsbærinn verði fluttur. Með tilkomu leiðigarðsins skapast möguleikar á að byggja á óbyggðum lóðum sem standa við tilbúna götur í Seljalandshverfi þó óvíst sé hve mikið má byggja af nýjum íbúðarhúsum þar. Ennfremur verður hægt að hefja framkvæmdir við skipulagt íbúðahverfi á Tunguskeið. Rýmingar í Seljalandshverfi, eins og þær eru í dag, munu verða úr sögunni með tilkomu varnarvirkjana en líklegt er að svæðið verði á rýmingarstigi III.

Magni Ö. Guðmundsson og Svanhildur Þórðardóttir telja að engar heimildir séu, í 800 ára sögu Seljalandsbæjarins, fyrir snjóflóðum af þeirri stærðargráðu sem gert er ráð fyrir og réttlæta eiga framkvæmdina. Þau telja algjörlega óverjandi að byggja garðinn og eyða með því Seljalandi, sem hafi staðið mjög lengi og sé eitt af þrem síðustu lögbýlum í firðinum.

Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins er við gerð snjóflóðahættumats farið eftir ákveðnum reglum sem um það gilda. Hér er átt við drög að reglugerð um hættumat vegna ofanflóða, flokkun og nýtingu hættusvæða og gerð bráðabirgðahættumats.

4.2.2 Byggð og mannlíf

Samkvæmt frummatsskýrslu munu rýmingar í þeirri mynd sem verið hafa heyra sögunni til og eru áhrif í heildina talin verða jákvæð á samfélagið á Ísafirði þar sem

öryggi byggðarinnar í Seljalandshverfi verður tryggt til frambúðar hvað snjóflóð varðar. Íbúar þurfi ekki að búa við stöðuga óvissu.

Byggðastofnun bendir á að brottflutningur fólks af snjóflóðasvæðum vegna óöryggis geti leitt til kostnaðar fyrir byggðarlagið sem nauðsynlegt er að gera grein fyrir við kostnaðarútreikninga snjóflóðavarna.

Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins var ekki talið nauðsynlegt að gera beina útreikninga á samfélagslegum kostnaði vegna garðsins þar sem hagkvæmni hans sé talin liggja í augum uppi. Þarft verk væri að gera slíka útreikninga en ekki ástæða til þess að svo komnu máli.

Samkvæmt frummatsskýrslu fer samhliða fullnaðarhönnun garðsins fram hönnun á aðlögun hans að umhverfi og uppgræðslu garðsins og þess svæðis sem raskast við framkvæmdina. Ekki er búist við verulegri truflun á framkvæmdatíma af völdum vinnuvéla uppi í hlíðinni en óþægindi verða einhver vegna aukinnar umferðar um byggðina og vegna hávaða þegar unnið er við sprengingar. Búast megi við tímabundnum óþægindum vegna moldroks meðan unnið er næst íbúðabyggðinni, einkum þegar jafnað er út jarðvegi til uppgræðslu. Meðan efni í garðinum er laust í sér má búast við að grjót og fyllur geti hrunið úr garðinum í stórrigningum.

Samkvæmt frummatsskýrslu eru áhrif leiðigarðsins á veður og snjóasöfnun ekki ljós, en líklega má búast við staðbundnum áhrifum. Suður og suðvestur frá brún garðsins geti myndist snjóhengjur hættulegar börnum að leik. Suðvestan garðsins verði að öllum líkindum skjólsælt og svæðið kjörið til útivistar og ræktunar. Fylgst verður með breytingum á veðurlagi og hvernig snjór leggst við garðinn, gripið til aðgerða til að koma í veg fyrir óæskilega snjósöfnun sé þess þörf og varað við ef hættulegar hengjur myndast.

Náttúruvernd ríkisins telur að koma hefði átt fram í frummatsskýrslunni hvers konar aðgerða kynna að verða gripið til, til að draga úr snjósöfnun á garðinum, þó svo ekki sé ljóst hvernig þær verði og hvaða umhverfisáhrif þær kynnu að hafa.

Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins voru frekari upplýsingar um snjósöfnun ekki fyrir hendi og er bent á reynslu af snjóflóðagörðum á Flateyri, þar sem litlar líkur séu taldar á snjósöfnun hlémegin.

Bæjarstjórn Ísafjarðar bendir á nauðsyn þess að girða gönguleiðir af á brúnum leiðigarðsins og skeringa þar sem búast má við alvarlegum slysum ef mönnum verður fótaskortur.

Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins telja hönnuðir ekki þörf á varnargirðingum nema á þeim svæðum sem fólki er beint á, þ.e. á göngustígum sem liggja yfir leiðigarðinn.

Sigmundur Annasson ofl. telja að eftir að leiðigarðurinn hefur verið reistur verði verðgildi fasteigna við Seljalandsveg aðeins brot af eðlilegu gangverði og langt undir fasteignamati. Því sé alrangt að reikna með fasteignamatsverði húsanna í samanburði við kostnað við byggingu garðsins. Bent er á að ekki hafi verið tekið tillit til kostnaðar vegna m.a. viðhalds garðsins og eftirlits með gróðri, vatnsrofi, snjóhengjum eða vegna óþæginda fyrir íbúa á framkvæmdatíma. Fyrirhugaður leiðigarður muni hafa í för með sér eignaupptöku og er farið fram á að hús þeirra verði keypt hvort sem leiðigarðurinn verður byggður eða ekki. Dregin eru í efa jákvæð áhrif á samfélagið á Ísafirði og hvernig eigi að rökstyðja vangaveltur og fullyrðingar um tilfinningar og öryggiskennd.

Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins ber framkvæmdaraðila samkvæmt gildandi reglum að miða við fasteignamat í kostnaðarútreikningum. Varðandi viðhald muni 40% viðhaldskostnaðar verða greiddur af Ísafjarðarbæ og 60% af Ofanflóðasjóði.

4.2.3 Veitur

Samkvæmt frummatsskýrslu eru á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði á Seljalandsmúla stofnæð vatnsveitu Ísafjarðar, háspennulínur, háspennustrengir og símakapall. Lagnir og línur verða færðar til.

4.3 ÁHRIF Á JARÐMYNDANIR OG LANDSLAG

Samkvæmt frummatsskýrslu eru engar sérstæðar jarðmyndanir á framkvæmdasvæðinu sem ástæða er til að vernda. Mikið jarðrask fylgir framkvæmdinni sem nær yfir um 12 ha svæði, laus jarðlög verða fjarlægð ofan af klöpp og hún numin til að fá efni í leiðigarðinn. Frá flestum sjónarhornum innan Skutulsfjarðar kemur leiðigarðurinn til með að verða mjög áberandi. Reynt verður að draga úr sjónrænum áhrifum með því að halda jarðraski í lágmarki, takmarka framkvæmdasvæðið og með uppgræðslu.

Náttúruvernd ríkisins setur það skilyrði fyrir framkvæmdinni að jarðraski verði haldið í lágmarki og haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa stofnunarinnar á Vestfjörðum um framkvæmdina, þar með talið efnistöku og frágang vegna hennar.

Seljalandsdalsvegur verður endurbyggður en legu hans verður breytt, einkum ofantil.

Margar athugasemdir eru gerðar við tillögu að lagningu vegar úr Tungudal. Bent er á að hann verði mjög áberandi í landslagi og valdi óbætanlegum náttúruspjöllum. Endurbygging Seljalandsdalsvegur er í athugasemdum talinn betri kostur.

4.4 ÁHRIF Á VATNAFAR

Samkvæmt frummatsskýrslu munu framkvæmdir vegna efnistöku í leiðigarðinn raska verulega farvegi Seljalandsár. Í um 100 m hæð eru lindir og hefur vatni frá þeim verið veitt eftir skurði neðan Seljalandsdalsvegur til Seljalandsár. Samkvæmt frummatsskýrslu verða gerðar ráðstafanir til þess að tryggja rennsli yfirborðsvatns undir veginn þar sem þess er þörf, m.a. vegna gróðurs. Ennfremur verður Seljalandsá búinn nýr farvegur á þannig að áin valdi ekki skemmdum á mannvirkjum í leysingum.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að samkvæmt frummatsskýrslu geti vegagerð upp af sumarhúsasvæðinu í Tunguskógi skert vatnsrennsli niður hlíðina og valdið skemmdum á gróðri ef ekki er gripið til ráðstafana og upplýsingar um breytingar á vatnafari og mótvægisáðgerðir séu ófullnægjandi.

Í upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins er bent á að þar sem fallist hafi verið á breytingartillögu Vegagerðarinnar um legu Seljalandsdalsvegur á þessu svæði minnki hugsanlega áhrif hans á vatnafar í Tungudal.

Í athugasemdum er lýst yfir áhyggjum af áhrifum hugsanlegs vegar upp úr Tungudal á vatnafar í hlíðinni.

4.5 ÁHRIF Á GRÓÐUR OG DÝRALÍF

4.5.1 Gróður

Samkvæmt frummatsskýrslu verður rask á gróðri umtalsvert við framkvæmdirnar. Hluta framkvæmdasvæðisins hefur verið úthlutað til skógræktarféлага og er gróðursetning hafin. Skógræktarfélag Ísafjarðar áætla að framkvæmdin fari yfir um 5 ha af því landi. Á framkvæmdasvæðinu eru engar tegundir í útrýmingarhættu en það er nýtt til útivistar og berjatínslu. Jarðvegur verður færður til og nýttur við frágang svæðisins og þess verður gætt að votlendi verði ekki raskað meira en nauðsynlegt er.

Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að mýrlendi við framkvæmdasvæði leiðigarðsins verði hlíft eins og kostur er sem og öðru grónu landi. Lífrænum jarðvegi verði haldið til haga og hann notaður við frágang svæðisins.

Í frummatsskýrslu kemur fram að svæðið verði grætt upp með grastegundum og tré og runnar gróðursett í hluta þess. Reynt verði að skapa aðstæður fyrir landnám náttúrulegs gróðurs.

Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að við frágang svæðisins verði ekki sáð tegundum sem skera sig úr umhverfinu og tekið verði mið af grenndargróðri. Til að tryggja viðhald mýra verði trjám ekki plantað í mýrasvæði. Skógræktarfélag Ísafjarðar leggur til að plantað verði í allt raskaða svæðið og ekki síst skeringasvæðið.

Samkvæmt upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins telur hönnuður varnarvirkja plöntur hærri en 1 m óaskilegar í snjóflóðarárásinni (skeringarsvæðinu) þar sem þær safni að sér snjó og minnki þannig rýmd rásarinnar. Þá þurfi einnig meiri moldarjarðveg á svæðið sem yrði að taka úr fláa leiðigarðsins að suðvestan og minnka hann þar.

Skógræktarfélag Ísafjarðar og Skógræktarfélag Íslands minna á þinglýstan samning um land til ræktunar landgræðsluskóga og að framkvæmdir við leiðigarðinn fari yfir hluta þess. Félögin óska eftir samráði um flutning trjáplantna og þau áskilja sér rétt til bóta fyrir þann trjágróður sem mun víkja vegna framkvæmdanna.

Í upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins er bent á að í frummatsskýrslu komi fram að trjágróður sem tapast verði bættur með gróðursetningu trjáa. Tekið er fram að allar ábendingar frá Skógræktarfélagunum séu vel þegnar.

Samkvæmt frummatsskýrslu liggur vegstæði í Tungudal að stórum hluta um birkikjarr en upplýsingar um gróður eru takmarkaðar. Í Tungudal eru skráðir fundarstaðir þriggja sjaldgæfra tegunda plantna og þar á meðal er, í Tunguskógi, eggtvíblaðka sem er friðlýst. Trufli vegalagning vatnsrennsli í hlíðinni er talið að hún kunni að hafa veruleg áhrif á gróðurfar neðan vegarins. Rask á gróðri við endurbyggingu Seljalandsdalsvegar verði hins vegar lítið og muni frágangur taka mið af gróðri í nágrenni við vegarstæðið.

Skógræktarfélag Ísafjarðar hafnar lagningu vegar upp úr Tungudal á þeim forsendum að hann valdi varanlegum spjöllum á gróðri og umhverfi. Í öðrum athugasemdum koma fram sömu sjónarmið.

4.5.2 Dýralíf

Samkvæmt frummatsskýrslu eru á framkvæmdasvæðinu ýmsar algengar fuglategundir sem væntanlega munu taka sér þar búsetu aftur að framkvæmdum loknum. Engin fiskseiði fundust í Seljalandsá. Í Tungudal eru takmarkaðar upplýsingar um fuglalíf.

Við framkvæmdina verður reynt að takmarka rask á grónu landi og takmarka breytingar á vatnsrennsli til að draga úr neikvæðum áhrifum á fuglalíf jafnframt því að bæta aðstæður á ný með uppgræðslu.

Náttúruvernd ríkisins telur mikilvægt að raski á grónu landi verði haldið í lágmarki til að draga úr neikvæðum áhrifum á fuglalíf.

4.6 ÁHRIF Á MENNINGARMINJAR

Samkvæmt rannsókn Fornleifastofnunar Íslands¹ eru miklar líkur á að fornminjar komi í ljós við neðri enda leiðigarðsins, ofan við Seljalandsbæinn en þar hefur verið bæjarstæði frá miðöldum. Önnur merki um fornminjar eru ekki á framkvæmdasvæðinu.

Þjóðminjasafn Íslands tekur fram að fornleifaeftirlit sé nauðsynlegt meðan á framkvæmdum stendur við rúst nr. 1 norðvestan við Seljalandsbæinn. Þá bendir stofnunin á að samþykki fornleifanefndar þurfi að liggja fyrir áður en mógröfum, nr. 3 á framkvæmdasvæðinu verður raskað.

Í upplýsingum frá Framkvæmdasýslu ríkisins er ítrekað að gert sé ráð fyrir fornleifaeftirliti meðan unnið er á umræddu svæði.

¹ Viðauki 3 með frummatsskýrslu

5. NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

Framkvæmdasýsla ríkisins hefur, fyrir hönd Ísafjarðarbæjar, tilkynnt til frumathugunar framkvæmdir við fyrsta áfanga snjóflóðavarna af sex í Skutulsfirði, að Hnífsdal meðtöldum. Þessum áfanga er ætlað að verja núverandi byggð í Seljalandshverfi. Framkvæmdin er byggð á mati Veðurstofu Íslands á þörf fyrir snjóflóðavarnarvirki á Íslandi sem unnin var fyrir umhverfisráðuneytið og sveitarstjórnir á snjóflóðahættusvæðum í október 1996. Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist sumarið 1999 og frágangi ljúki árið 2001.

Varnarvirkin, 700 m langur, allt að 16 m hár leiðigarður og ný snjóflóðakeilur munu verða mjög áberandi og sjást víða að úr Skutulsfirði og útsýni úr þeim húsum sem næst þeim standa mun gjörbreytast. Fjallsmegin verður djúp og breið skering vegna efnistöku og rásar fyrir snjóflóð. Alls er gert ráð fyrir að framkvæmdasvæðið verði um 12 ha. Mikilvægt er að það verði takmarkað eins og kostur er.

Varnarvirkin munu hafa áhrif á núverandi og fyrirhugaða landnotkun á framkvæmdasvæðinu og neðan þess. Seljalandsbærinn lendir í farvegi snjóflóða sem leiðigarðurinn stýrir og þarf að flytja hann. Á framkvæmdatíma má búast við einhverju ónáði í nágrenni framkvæmdasvæðisins vegna hávaða frá vinnuvélum og þegar unnið er við sprengingar. Einnig má búast við óþægindum af moldroki a.m.k þegar unnið er næst íbúðabyggðinni. Því er mikilvægt að hefja uppgræðslu sem fyrst til að binda jarðvegsyfirborð. Líklegt er að svæðið verði áfram nýtt til útivistar og er áformað að leggja göngustíg yfir leiðigarðinn. Við fullnaðarhönnun verði gert ráð fyrir ráðstöfunum til að draga úr slysaþættu gangandi vegfarenda t.d. með öryggisgirðingu. Gera má ráð fyrir staðbundnum áhrifum á snjósofnun í nágrenni garðsins. Fylgjast þarf með þessum breytingum og grípa til viðeigandi ráðstafana ef hættuástand skapast.

Við efnistöku í leiðigarðinn verður farvegi Seljalandsár breytt á kafla. Vanda þarf til verka þannig að farvegurinn verði sem stöðugastur og þannig reynt að koma í veg fyrir jarðvegsrof eða tjón á mannvirkjum í leysingum. Á jaðri efnistökusvæðisins er votlendi og er mikilvægt að takmarka rask í nágrenni þess eins og kostur er.

Dregnar hafa verið í efa þær forsendur sem lagðar eru til grundvallar byggingu leiðigarðsins og lýst efasemdum um virkni og það öryggi sem hann á að skapa þeim sem við hann búa. Hættumat liggur ekki fyrir á Seljalandssvæði en unnið er að gerð svokallaðs tilraunahættumats fyrir Ísafjörð. Þar sem hættumat liggur ekki fyrir á umræddu svæði eru forsendur hönnunar varnarvirkja ekki jafn góðar og æskilegt væri. Gerð hættumats þarf að hraða eins og kostur er og helst ljúka áður en varnarvirkin eru endanlega hönnuð svo hægt verði að taka tillit til niðurstöðu hættumatsins. Að lokinni gerð varnarvirkja þarf að endurmeta hættu af völdum snjóflóða til að byggja á ákvarðanir um hugsanlega aukningu íbúðabyggðar í Seljalandshverfi.

Leiðigarðurinn mun liggja yfir Seljalandsdalsveg. Framkvæmdaraðili hefur valið þann kost að endurbyggja veginn að mestu í núverandi vegstæði frekar en að leggja nýjan veg úr Tungudal að skíðasvæðinu á Seljalandsdal. Það er mat skipulagsstjóra ríkisins að endurbygging Seljalandsdalsveggar muni valda minna raski á landi og gróðri en nýr vegur úr Tungudal. Breytingartillaga Vegagerðarinnar um legu efsta hluta vegarins er til bóta. Gera verður ráðstafanir til að breyta sem minnst vatnsbúskap, einkum ofan Tunguskógar, halda raski í lágmarki og við frágang verði tekið mið af gróðri í nágrenni vegstæðisins.

Þegar framkvæmdir hefjast ofan við Seljalandsbæinn verði tryggt eftirlit vegna fornleifa í samráði við Þjóðminjasafn Íslands. Þjóðminjasafnið hefur veitt samþykki sitt fyrir að mógröfum á skeringarsvæðinu verði raskað, með fyrirvara um leyfi fornleifanefndar.

Megnið af því 12 ha svæði sem raskast við framkvæmdina er algróið. Yfirborðsjarðvegi verði haldið til haga og hann nýttur til að flýta fyrir uppgræðslu. Verktökum verði gert þetta ljóst í upphafi.

Um 5 ha framkvæmdasvæðisins hefur verið úthlutað til Skógræktarfélag Ísafjarðar og Skógræktarfélag Íslands til ræktunar landgræðsluskóga. Endurskoða þarf samning við þessi félag um skógræktarsvæðið og semja um flutning og nýtingu trjáa á framkvæmdasvæðinu. Við val tegunda og aðferða við uppgræðslu er æskilegt að taka mið af reynslu við uppgræðslu leiðigarða á Flateyri og af gróðri sem fyrir er á svæðinu. Samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins um efnistöku og frágang svæða.

Framkvæmdin er ekki í samræmi við Aðalskipulag Ísafjarðar 1989-2009. Breyta þarf aðalskipulaginu áður en hægt er að veita framkvæmdarleyfi til byggingar snjóflóðavarna á Seljalandssvæði.

Á grundvelli gagna framkvæmdaraðila lögðum fram við frumathugun, umsagna og athugsemda er það mat skipulagsstjóra ríkisins að umhverfisáhrif byggingar snjóflóðavarna á Seljalandssvæði á Ísafirði og endurbyggingar Seljalandsdalsvegar megi að hluta fyrirbyggja með mótvægisáðgerðum og að sá ávinningur sem af framkvæmdum hljótist vegi þyngra en þau neikvæðu umhverfisáhrif sem framkvæmdin hefur í för með sér.

Í samræmi við ákvæði 12. gr. reglugerðar nr. 179/1994 um mat á umhverfisáhrifum, sbr. 8. gr. laga nr. 63/1993 er fallist á fyrirhugaðar framkvæmdir enda verði beitt þeim mótvægisáðgerðum sem tilgreindar eru í þessum kafla og úrskurðarorðum þessa úrskurðar.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Í samræmi við 8. grein laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 63/1993 hefur skipulagsstjóri ríkisins farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu ásamt umsögnum og athugasemdum.

Með vísun til niðurstöðu skipulagsstjóra ríkisins sem gerð er grein fyrir í 5. kafla þessa úrskurðar er fallist á fyrirhugaða byggingu snjóflóðavarna á Seljalandssvæði á Ísafirði og endurbyggingu Seljalandsdalsvegar eins og framkvæmdum er lýst í framlagðri frummatsskýrslu og breytingartillögu Vegagerðarinnar, með því skilyrði að samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins um tilhögun efnistöku og frágang svæða og með fyrirvara um samþykki fornleifanefndar.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 14. grein laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 21. maí 1999.

Reykjavík, 16. apríl 1999

Stefán Thors

Hólmfríður Sigurðardóttir